

Sygn. akt VI RCa 8/19

Sygn. Akt VI RCz 4/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 07 lutego 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Waldemar Pałka

Sędziowie: SO Hanna Niewiadomska

SO Jolanta Piórkowska (spr.)

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **małoletniej A. R.** reprezentowanej przez ustawową przedstawicielkę K. S.

przeciwko **P. R.**

o alimenty

na skutek apelacji obu stron i zażalenia strony powodowej

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 24 października 2018 roku

sygn. akt III RC 260/18

I. Zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i V w ten sposób, że:

a. podwyższa ustalone tam alimenty do kwoty po 900 zł (dziewięćset złotych) miesięcznie;

b. przyznaje ze Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy w Olsztynie wynagrodzenie w kwocie 2400 zł (dwa tysiące złotych) powiększone o podatek VAT,

II. koszty procesu za instancję odwoławczą między stronami wzajemnie znosi,

III. przyznaje radcy prawnemu M. S. ze Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy w Olsztynie kwotę 1200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) powiększoną o podatek VAT tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu za instancję odwoławczą

Sygn. akt VI RCa 8/19

VI RCz 4/19

UZASADNIENIE

K. S. reprezentująca małoletnią powódkę A. R. wniosła o zasądzenie od pozwanego P. R. na rzecz małoletniej A. R. alimentów w wysokości 1200 zł miesięcznie, płatnych do 10 dnia każdego miesiąca z góry z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności każdej z rat, do rąk matki – K. S..

Wniosła ponadto o przyznanie jej pełnomocnikowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu według norm przepisanych powiększonych o należną stawkę podatku VAT, wskazując, że koszty te nie zostały zapłacone w całości ani w części.

Sąd Rejonowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 24 października 2018 roku w sprawie o sygn. akt III RC 260/18 zasądził od pozwanego P. R. na rzecz małoletniej powódki A. R. kwotę 800 zł miesięcznie płatną na warunkach i w terminie żądanym przez powódkę. Sąd przyznał ze Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Radcy Prawnego M. S. kwotę 147,60 zł w tym 23 % VAT tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu.

W ocenie Sądu ustalona kwota alimentów odpowiada faktycznym potrzebom małoletniej na obecnym etapie jej rozwoju, przy uwzględnieniu, że pozwany poprzez świadczenia rzeczowe na rzecz córki zaspokaja część jej potrzeb. Kwota ta uwzględnia również nakład finansowy powódki na rzecz dziecka, zakres jej osobistych starań o wychowanie dziecka oraz możliwości dochodowych pozwanego.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach Sąd wskazał § 10 ust. 1 pkt 9 i ust 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Apelację od wyroku złożyły obie strony.

Powódka zarzuciła wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że zasądzona kwota alimentów jest adekwatna do bieżących potrzeb dziecka oraz możliwości zarobkowych pozwanego, podczas gdy z materiału dowodowego, w jej ocenie wynika, że kwota taka nawet przy odpowiednim udziale matki w kosztach utrzymania powódki nie jest wystarczająca, nadto że roszczenie zgłoszone w pozwie jest wygórowane w stosunku do potrzeb dziecka a część potrzeb dziecka zaspokaja pozwany poprzez świadczenia rzeczowe na rzecz córki. Zarzuciła również naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy – art. 213§2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, co skutkowało zasądzeniem alimentów w wysokości 800 zł miesięcznie mimo, że pozwany przed wniesieniem sprawy uznał roszczenie co do wysokości 1000 zł miesięcznie przekazując taką kwotę, art. 100 k.p.c. poprzez bezpodstawne zniesienie kosztów w sytuacji, gdy powódka wygrała sprawę w większej części. Zarzuciła także naruszenie prawa materialnego – art. 135§1 i 2 k.r.o. poprzez ustalenie wysokości alimentów z pominięciem znacznych możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanego i jednoczesne nadmierne obciążenie kosztami utrzymania powódki jej matki.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniej powódki kwoty 1200 zł miesięcznie tytułem alimentów i kosztów procesu w wysokości 2400 zł powiększonej o należny podatek VAT, zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki koszty procesu za II instancję według norm przepisanych, przyznanie stosownego wynagrodzenia pełnomocnikowi.

Uzasadniła zarzuty i wnioski podając, że Sąd w sposób nielogiczny wyprowadził wniosek o zawyżonych kosztach utrzymania przedstawionych w pozwie. Podkreśliła przyjęcie przez Sąd standardowych kosztów utrzymania dziecka, z jednoczesnym brakiem zakwestionowania jakiegokolwiek wydatku. Za istotne uznała również przekazywanie przez pozwanego kwoty 1000 zł miesięcznie do momentu rozstania stron. W jej ocenie należy to traktować jako uznanie powództwa do takiej wysokości. Obniżenie przekazywanych alimentów do 500 zł zinterpretowała jako jego reakcję na informację o planowanym pozwie o alimenty. Wskazała na zasadę równej stopy życiowej dziecka i rodziców. Podała, że powinna być uprawniona do korzystania z takiego komfortu, z jakiego korzysta pozwany, czyli uczestniczenia w wycieczkach, atrakcjach sportowych, zapewniania sobie drogich prezentów.

Pozwany zaskarżył wyrok w części wykraczającej ponad 500 zł i orzeczenia o kosztach.

Zarzucał naruszenie przepisów postępowania – art. 233§1 k.p.c. poprzez pozbawione wszechstronności rozważenie materiału dowodowego i w konsekwencji błędne przyjęcie, że matka powódki ponosi przedstawione przez nią koszty utrzymania, a także ustalenie stanu faktycznego z pominięciem dowodu z pisma z 25 maja 2018r. Zarzucał ponadto naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 133§1 i art. 135§2 k.r.o. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie przejawiające się obciążeniem pozwanego całością kosztów utrzymania powódki. Zakwestionował również prawidłowość ściągnięcia od pozwanego kosztów, od których uiszczenia była zwolniona powódka. Wniósł w konsekwencji o oddalenie powództwa ponad kwotę 500 zł miesięcznie i odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami sądowymi za I instancję oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie odwoławcze według norm przepisanych.

Uzasadnił swoje stanowisko podając, że ustalenie wydatków na utrzymanie powódki opiera się wyłącznie na nieudokumentowanych twierdzeniach jej matki. Wskazał, że jedynym udokumentowanym kosztem jest opłacanie przedszkola. Podkreślił funkcjonowanie matki powódki z innym mężczyzną i wyprowadził z tego wniosek o prawdopodobieństwie partycypowania przez niego w kosztach utrzymania matki powódki.

Sprzeciwił się obciążaniu go pełnymi kosztami utrzymania powódki. Podkreślił, że obowiązek alimentacji obciąża oboje rodziców. W konsekwencji uznał, że alimenty w wysokości 500 zł miesięcznie są odpowiednie do sytuacji.

Zażalenie na postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu wniosła radca prawny M. S..

Wydanemu postanowieniu zarzucała naruszenie § 10 ust. 1 pkt 9 i ust 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w przypadku gdy koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu w sprawie o alimenty przyznawane są pełnomocnikowi od Skarbu Państwa, nie zaś od strony przeciwnej, to wynoszą one 60 złotych netto, zaś wynagrodzenie ustalone od wartości przedmiotu sprawy przysługuje pełnomocnikowi tylko wtedy, gdy Sąd obciąża obowiązkiem zwrotu kosztów osobę zobowiązaną do alimentów, co skutkowało błędnym przyznaniem pełnomocnikowi od Skarbu Państwa kwoty 147,60 zł (120 zł + VAT) tytułem wynagrodzenia zamiast należnej kwoty 2952 zł (2400 + VAT).

Wobec powyższego, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie V poprzez przyznanie radcy prawnej M. S. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Olsztynie kwoty 2952 zł, w której zawiera się należny podatek VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Ponadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd zważył, co następuje:

Apelacja powódki zasługiwała na częściowe uwzględnienie, zaś apelacja pozwanego uznana została za chybioną.

Sąd Rejonowy, wbrew twierdzeniom stron, prawidłowo ustalił stan faktyczny w sprawie, w tym usprawiedliwione potrzeby małoletniej powódki. Sąd Rejonowy dokonał szczegółowej i prawidłowej analizy wskazanego przez strony materiału dowodowego, jednakże na podstawie poczynionych ustaleń wyciągnął wnioski, których Sąd Okręgowy w całości nie podziela w zakresie możliwości płatniczych pozwanego, jak też usprawiedliwionych potrzeb małoletniej powódki.

Podkreślić należy, że podstawą ustalenia alimentów jest przepis art. 135§1 kro, który obliguje do badania potrzeb uprawnionych, czyli powódki i możliwości zarobkowych zobowiązanego, czyli pozwanego. Powódka nie wymaga nakładów ponadstandardowych, jest małym zdrowym dzieckiem prawidłowo się rozwijającym. Pozostaje pod dominującą opieką matki. Niemniej doświadczenie życiowe daje podstawę do przyjęcia, że koszty jej utrzymania wynoszą w około 900 zł miesięcznie. Nie wymaga to szczególnego udowadniania. Nie budzi bowiem wątpliwości, że powódka ma zapewnione wyżywienie, mieszkanie, ubranie, okazjonalne leczenie. Nadmiernym formalizmem

natomiast byłoby oczekiwanie, że strona będzie udowadniać ponoszenie wydatków na wyżywienie, jeżeli nie wykraczają one ponad standardowe.

Koszt utrzymania powódki, w ocenie Sądu odwoławczego, wynosi około 900 zł miesięcznie. Pozwany uzyskuje komfortowe dochody, nie przyczynia się do wychowania i utrzymania powódki osobistymi staraniami. Powinien zatem w znacznie większym zakresie finansować koszt jej utrzymania. Sąd nie uwzględnił przyjętych przez Sąd Rejonowy dobrowolnie ponoszonych przez niego wydatków, albowiem nie mieszczą się w kategorii kosztów usprawiedliwionych. Pozwany uprawniony jest do dobrowolnego przeznaczania na utrzymanie powódki dowolnych środków, jednak by mogły być uwzględnione przy ustalaniu alimentów musiałyby być przekazywane regularnie i w sposób uzgodniony z matką powódki tak, by stanowiły rzeczywisty udział w kosztach utrzymania.

Sąd odwoławczy przyjął więc, że całkowity koszt utrzymania powódki mieści się w kwocie w granicach 900 zł miesięcznie. Nie uwzględnił tym samym stanowiska powódki o przeznaczaniu na utrzymanie kwoty 2000 zł miesięcznie. Wskazane w katalogu wydatków kwoty sugerują dosyć wysoki standard finansowy funkcjonowania rodziców, a na taki nie wskazują przedstawione dochody. Przeznaczenie kwoty 300 zł miesięcznie na wyżywienie dziecka uczęszczającego do przedszkola, czy 200 zł miesięcznie na ubrania, bądź 200 zł miesięcznie na rozrywkę nie przystają do zaprezentowanych możliwości matki małoletniej powódki i pozwanego.

Alimenty mają umożliwić zabezpieczenie potrzeb rozsądnych i koniecznych w danej konkretnej sytuacji. Wszystkie inne wydatki nie mogą mieć wpływu na ocenę realizowania obowiązku alimentacyjnego. Z tego powodu Sąd odwoławczy przyjął, że kwota 900 zł miesięcznie jest odpowiednim udziałem pozwanego do zabezpieczenia rzeczywistych usprawiedliwionych potrzeb powódki. Pozostałe koszty utrzymania wykraczające poza tę kwotę powinna ponosić matka małoletniej.

W konsekwencji Sąd odwoławczy uznał, że pozwany powinien przekazywać matce małoletniej powódki tytułem alimentów kwotę 900 zł miesięcznie. Pozwany nie wykonuje obowiązków polegających na pracy związanej ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, powinien więc w większym zakresie ponosić koszt jej utrzymania.

Sąd odwoławczy częściowo uwzględnił apelację powódki podwyższając kwotę alimentów do poziomu 900 zł miesięcznie. W tym zakresie na podstawie art. 386§1 k.p.c. uwzględnił apelację zmieniając wyrok, w pozostałym natomiast na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił uznając ją za zbyt daleko idącą.

Odnosząc się z kolei do zarzutów pozwanego zawartych w apelacji uznać należy, że Sąd Rejonowy prawidłowo odniósł się do jego możliwości zarobkowych i majątkowych. Przypomnieć należy, że pojęcie możliwości zarobkowych wpływających na wysokość obowiązku alimentacyjnego wskazuje na ocenę hipotetycznego stanu przez ustalenie takich dochodów, które osoby zobowiązane do alimentacji mogą i powinny uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych. Zdaniem Sądu Okręgowego bezspornym jest, że możliwości płatnicze pozwanego są znacznie większe niż matki dziecka, natomiast pozwany podważając wskazane przez matkę powódki koszty utrzymania małoletniej również nie wykazał dowodami przeciwnych twierdzeń co do uzasadnionych potrzeb dziecka. W tym stanie rzeczy uwzględniając również dotychczasowy udział pozwanego w wychowywaniu dziecka, w ocenie Sądu odwoławczego jego argumenty zawarte w apelacji nie zasługiwały na uwzględnienie, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd oddalił w całości apelację pozwanego.

Zażalenie pełnomocnika strony powodowej natomiast Sąd odwoławczy uznał za zasadne.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu opłaty wynoszą w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego o alimenty – 60 zł (§ 10 ust. 1 pkt 9). Zgodnie z § 10 ust. 4 Rozporządzenia opłaty, o których mowa w § 10 ust. 1 pkt 9 ustala się od wartości przedmiotu sprawy, jeżeli obowiązek zwrotu kosztów obciąża osobę zobowiązaną do alimentów.

Wskazać należy, że opłata w wysokości 60 zł obciąża uprawnionego w sprawie o alimenty w sytuacji przegrania przez nią procesu. Ratio legis tak ustanowionej stawki wynika z woli ustawodawcy chronienia osób uprawnionych do alimentów przed obowiązkiem ponoszenia znacznych kosztów. Osoby te bowiem są z reguły niezdolne do samodzielnego utrzymania siebie i zabezpieczenia swoich podstawowych potrzeb.

Jeżeli strona reprezentowana przez pełnomocnika ustanowionego dla niej z urzędu przegra proces, to pełnomocnikowi należy się zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej od Skarbu Państwa. W takiej sytuacji Skarb Państwa nie korzysta z ochrony przewidzianej dla uprawnionego do alimentów, wobec tego należało uznać, że pełnomocnikowi powoda przysługuje wynagrodzenie obliczone zgodnie z § 8 Rozporządzenia (zob. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2015 r., III CZP 68/15).

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. należało przyznać ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego w Olsztynie wynagrodzenie w kwocie 2 400 zł powiększone o stawkę podatku od towarów i usług.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. znosząc je między stronami.

Sąd odwoławczy przyznał radcy prawnej M. S. od Skarbu Państwa – Sądowi Rejonowego w Olsztynie wynagrodzenie w kwocie 1200 zł powiększone o stawkę podatku od towarów i usług za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu za instancję odwoławczą.